

Nr 316.

Av herr **Bodin m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till spannmålsodlingens fortsatta stödjande.

Vid Kungl. Maj:ts proposition nr 138 till 1932 års riksdag angående vissa åtgärder till spannmålsodlingens stödjande är som bilaga fogad den skrivelse till Kungl. Maj:t, vari statens spannmålsnämnd avgivit sitt förslag till fortsatta stödåtgärder för spannmålsodlingen. Förslaget, som i huvudsak vunnit Kungl. Maj:ts gillande, innebär en förlängning med vissa förändringar av avtalet mellan staten och svenska spannmålsföreningen u. p. a. att gälla jämväl inköpen av 1932 års skörd. De av spannmålsnämnden föreslagna och av spannmålsföreningen godkända förändringarna innebära vissa avgjorda fördelar framför bestämmelserna i nu gällande kontrakt. Sålunda kan med enbar tillfredsställelse hälsas det förhållandet, att föreningen erhållit avsevärt ökade möjligheter till stödköp. Vidare märkes stadgandet i kontraktsförslagets 2 §, tredje stycket, angående vissa på förhand tillkännagivna uppsamlingsområden, innebärande att innehavare av spannmål inom dessa områden äro tillförsäkrade rätten att leverera densamma till föreningen utan gäldandet av allt för stora fraktkostnader.

I samma skrivelse har spannmålsnämnden bland annat lämnat en sammanfattande redogörelse för av nämnden införskaffade uppgifter och uttalanden angående spannmålsregleringen över huvud under konsumtionsåret 1930/31. I detta sammanhang tilldraga sig det största intresset de uppgifter, vilka hänföra sig till tiden för svenska spannmålsföreningens verksamhet. Härvid iakttages hurusom det från olika områden av jordbrukarna klagats däröver att spannmålen vid föreningens inköp i vissa fall beordrats allt för långa vägar och ibland som kasserad fått återtagas eller försäljas till oskäliga underpriser.

Nämnden säger vidare att den egentligen svåra och från alla trakter av landet återkommande anmärkningen beträffande föreningens inköp under sommaren 1931 gällt kvalitetsbestämmelserna och dessas tillämpning av kvarnarna.

Även spannmålshandlare och jordbrukaresammanslutningar hava ansett kvalitetsbestämmelserna och prisavdragen allt för stränga.

Enligt uppgift från Sveriges allmänna lantbrukssällskap hava i slutet av augusti och början av september månader 1931 från spannmålshandlare, Svenska lantmännens riksförbund och Sveriges allmänna lantbrukssällskap till spannmålsföreningen gjorts framställningar om att föreningen i god tid skulle tillkännagiva, hur den ämnade förfara med anordnandet av uppsamlingsställen vid inköpen sommaren 1932 av 1931 års skörd. Från nämnda organ hade framhållits, hurusom ovissheten om vilka transportkostnader, som vid föreningens

inköp skulle komma att åvila spannmålsleverantörerna, komme att i viss mån påverka prisbildningen under hela konsumtionsåret. Vidare gjordes gällande att föreningen genom anordnandet av extra uppsamlingsställen borde garantera leverantörerna icke allt för dryga frakter.

Sedermera har spannmålsföreningen förklarat, att den vid inköpen av 1931 års skörd sommaren 1932 skulle komma att mottaga spannmålen efter i huvudsak de grunder, vilka kommit till uttryck i det av spannmålsnämnden framlagda förslaget till förlängt kontrakt. Dock har Skaraborgs län icke erkänts som uppsamlingsområde vid inköpen sommaren 1932.

Av spannmålsnämndens ovanberörda skrivelse och Kungl. Maj:ts proposition framgår, att det vid olika tillfällen mellan nämnden och föreningen träffats överenskommelser beträffande kvalitetsbestämmelserna och prisavdragen vid föreningens inköp av 1931 års skörd. Sålunda hava bestämmelserna för leveransgill vara i vad det gäller groddskadad spannmål samt beträffande den lägsta hektolitervikten ganska mycket uppmjukats. Det berättigade och nödvändiga uti att anknäta dylika justeringar av tidigare gällande bestämmelser till skördens storlek och kvalitet är uppenbart. Stora skördar och relativt svag kvalitet hos spannmålen äro förhållanden, som med nödvändighet kunna betinga skärpta kvalitetsfordringar. Av för jordbruket stor ekonomisk betydelse är emellertid jämte kvalitetsbestämmelserna de prisavdrag, vilka komma att tillämpas. I det hänseendet voro de sistlidna sommar för spannmålsföreningens inköp fastställda prisavdragen för grodd med hänsyn till den reella värdeminskningen hos spannmålen utan tvivel alldeles för höga, och spannmålsnämnden har klart uttalat, att den alltjämt funnit de prisavdrag för grodd för höga, vilka nämnden kunnat uppnå vid förhandlingar med spannmålsföreningens styrelse och varom anmälan skett i skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 februari 1932. *

Ävenledes synas de prisavdrag, vilka förekomma vid prisreglering för spannmål med lägre hektolitervikt än s. k. normalvikt, enligt gällande prisregleringsskalor vara väl kraftiga. Det bör härvid beaktas, att dessa skalor tillkommit såsom regleringsskalor i de fall, då spannmål skulle köpas efter en viss mellan köparen och säljaren avtalad hektolitervikt och då icke avsågos att få den användning de för närvarande hava. Såväl i detta avseende som då det gäller prisavdragen för groddskadad spannmål borde desamma i huvudsak endast vara så avpassade, att de stodo i proportion till spannmålens värdeminskning ur kvarnsynpunkt. Då veterligen någon ingående undersökning över dessa förhållanden icke förefinnes, torde det vara av allra största betydelse att få desamma ingående undersökta och sådana bestämmelser fastställda för handeln med kvarnspannmål, att givetvis icke industrien därigenom skulle åsamkas några förluster men den icke heller skulle kunna tillskansa sig oberättigade fördelar, vilket med största sannolikhet skett vid olika tillfällen. I synnerhet torde detta hava varit förhållandet, då utbuden på spannmål varit stora och jordbrukarna

* Se kungl. propositionen nr 138 sid 16.

haft svårt att finna avsättning för sin spannmål. Det kan ifrågasättas, huruvida icke undersökningar av ovanberörda slag genom statens spannmålsnämnd eller på annat sätt snarast borde företagas.

Vidkommande frågan om det av spannmålsnämnden enligt ovan framlagda förslaget till uppsamlingsområden för spannmålsföreningens inköp av 1932 års skörd är det av nämndens skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 februari 1931 med anledning av framställningar i denna sak från Gotlands och Blekinge län uppenbart, att nämnden icke kunnat utverka bättre bestämmelser härutinnan vid sina underhandlingar med styrelsen för spannmålsföreningen. Det är emellertid lika uppenbart, som herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i propositionen anført, att förslaget i sitt nuvarande skick kommer att missgynna spannmålsodlarna i de delar av landet, som icke hänförts till de tidigare nämnda uppsamlingsområdena. De till Kungl. Maj:t inkomna och i propositionen omnämnda framställningarna från hushållningssällskapen i Gotlands, Blekinge och Örebro län synas därför fullt berättigade. Frågan är emellertid, om icke liknande anspråk kunna göras gällande även från andra trakter än de nyss nämnda länen. Sålunda utgör Västmanlands län ett produktionsdistrikt med i normala fall större saluöverskott av brödspannmål än Örebro län och som i förhållande till större kvarnplatser är föga bättre beläget än Örebro län. Det kan därför ifrågasättas, huruvida icke den största rättvisan för alla landsdelar skulle kunna skipas därigenom, att hela Svea- och Götaland indelades i vissa bestämda uppsamlingsområden, beträffande vilka stadgades i huvudsak detsamma, som nu föreslagits att gälla för de sju i kontraktsförslaget angivna uppsamlingsområdena.

Då spannmålsföreningen för sin del icke velat godkänna Blekinge och Gotlands län som uppsamlingsområden, har den åberopat bland annat, att enligt tidigare gjorda uttalanden vid anordnandet av uppsamlingsställen hänsyn skulle tagas därtill, att de leveransförhållanden, som förut varit rådande, såväl för producenter som för kvarnar så litet som möjligt rubbades. Skulle uppsamlingsställen på sätt hushållningssällskapen begärt anordnas oberoende av om föreningskvarnarna kunde erbjuda tillräckliga lagerutrymmen, komme enligt föreningens mening ett avsteg att göras från de för spannmålsregleringens genomförande antagna principerna. Några för kvarnindustrien praktiska eller ekonomiska olägenheter har föreningen däremot icke kunnat anföra.

Spannmålsnämnden har för sin del tillstyrkt de nämnda hushållningssällskapens framställningar för inköpen år 1933 med den motiveringen, dels att det av föreningen betalade priset på Gotland och i Blekinge med 50 öre understiger priset vid kustkvarn och att denna 50-öring till större delen täcker fraktkostnaderna till de kvarnar, vilka kunna tänkas vara i behov av den från ifrågavarande områden salubjudna spannmålen, dels att befintligheten av spannmålslager på lämpliga platser, över vilka föreningen fritt kan förfoga, ger föreningen möjlighet att i viss mån utjämna de olägenheter, vilka vid en för hela landet gällande inmalningsprocent kunna framträda för vissa utom överskottsområdena belägna

kvarnar. För inköpen sommaren 1932 synes spannmålsnämnden hava tänkt sig, att på Gotland och i Blekinge spannmålen skulle kunna betalas med ett pris, som med 50 öre understiger det för hela riket enhetliga och av Kungl. Maj:t fastställda priset.

Vidkommande framställningen från Örebro län har nämnden tydligen tänkt sig en ungefär liknande anordning men beträffande inköpen sommaren 1932 förslagsvis uttalat, att spannmålen inom länet skulle betalas med ett pris, som räknat för Örebro med 50 öre understige det fastställda priset.

Den tolkning av spannmålsnämndens ovanberörda skrivelser, herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet givit i propositionen, där det säges, att den av nämnden föreslagna anordningen innefattade, att uppsamlingsställen skulle anordnas inom Gotlands, Blekinge och Örebro län men att den därstädes levererade spannmålen skulle betalas med ett pris, som med 50 öre för 100 kilogram understige det eljest gällande priset, kan icke delas av oss. Den av nämnden föreslagna anordningen att betala 50 öre lägre pris vid sådana uppsamlingsställen, som eventuellt anordnas utöver de i gällande avtal fastställda, måste enligt vår uppfattning endast avse inköpen under år 1932 av 1931 års skörd. Den av departementschefen gjorda tolkningen skulle år 1933 innebära, att inom de nämnda områdena det betalade priset med 1 krona komme att understiga priset vid kustkvarn. Detta senare pris har nämligen föreslagits att vara 50 öre högre än det i hela riket eljest betalade priset. År 1932 finnes intet kustkvarnspris, vilket motiverar nämndens förslag om ett 50 öre lägre pris i de meromnämnda områdena detta år.

Såsom i propositionen framhålles, äro prisreglerande åtgärder allttjämt påkallade för att ge jordbrukarna möjlighet att under relativt trygga förhållanden fortsätta arbetet med spannmålshandelns ordnande. Samtidigt framstår det likväl som ett nödvändigt villkor för att prisbildningen inom olika områden icke allt för mycket skall förryckas, att det på förhand är uppgjort, vilka fraktkostnader enskilda jordbrukare, jordbrukaresammanslutningar och spannmålshandlare böra hava att räkna med under den tid, spannmålsföreningen skall företaga sina inköp. Dels ehuru i mindre grad kan detta påverka prisbildningen under den tid av året, då priserna äro fria, men mest betydelsefullt är det såtillvida, som föreningar och andra då kunna kalkylera med vissa någorlunda säkra omkostnader, vilket givetvis är av det allra största värde för bildandet av spannmålslagerföreningar och andra liknande sammanslutningar.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa, att riksdagen

dels måtte uppställa som villkor för ett godkännande av Kungl. Maj:ts förslag enligt propositionen nr 138, att i kontraktet mellan staten och svenska spannmålsföreningen u. p. a. intagas som uppsamlingsområden Gotlands, Blekinge, Örebro och Västmanlands län;

dels måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t påkalla en ängående och allsidig undersökning angående de kvalitetsbestämmelser och prisregleringsskalor, vilka äro fogade vid kontraktet mellan staten och svenska spannmålsföreningen u. p. a., varvid bör framhållas, att nu gällande prisavdrag för grodd och hektolitervikt synas allt för stränga samt att dessa prisavdrag och i förekommande fall pristillägg böra avpassas efter spannmålets minskade eller ökade värde som kvarnvara;

dels ock måtte uttala, att riksdagen förväntar, att svenska spannmålsföreningen u. p. a. vid sina inköp sommaren 1932 förklarar såsom uppsamlingsområden utöver de i kontraktsförslaget angivna områdena jämväl Gotlands, Blekinge, Örebro och Västmanlands län.

Stockholm den 8 mars 1932.

L. G. Bodin.

Gustaf W. Roos.

Gottfrid Karlsson.

Ad. Lindgren.

Erik Forssberg.

Anton Pettersson.
